

16—21 oktober.

Debatter m. m.

Torsdagen den 16 oktober.

Interpellationer:

av herr Wistrand ang. regeringens syn på de aktuella politiska problemen	4
av herr Wistrand om Sveriges representerande hos den s. k. Schumanorganisationen	5
av herr Ohlon ang. regeringens ekonomiska och sociala politik ..	6
av herr Petrén ang. bristen på instruktörer för civilförsvarsutbildningen m. m.	11

Tisdagen den 21 oktober.

Interpellationer:

av herr Lundqvist om inrättande av ett trafikråd för vissa skärgårdskommuner	12
av herr Svärd ang. priskontrollnämndens beslut rörande s. k. riktpriiser	13

Torsdagen den 16 oktober.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen.

Herr talmannen förklarade 1952 års riksdags höstsession öppnad.

Ledighet från riksdagsgöromålen för fullgörande av uppdrag såsom ombud vid Förenta Nationernas generalförsamling i New York beviljades herrar *Ewerlöf*, *Holmbäck* och *Sandler* för den tid, som åtginge för uppdragets fullgörande, herr *Näsgård* till och med den 20 nästkommande november samt fru *Lindström* till och med den 25 november.

Vidare beviljades herrar *Strand*, *Görransson*, *Bergman* och *Möller* ledighet från riksdagsgöromålen för utrikes resa, de båda förstnämnda till och med den 18 i denna månad, herr *Bergman* till och med den 25 oktober samt herr *Möller* till den 19 november.

Härefter upplästes tre till kammaren inkomna ansökningar, vilka jämte därvid fogade läkarintyg voro så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Under åberopande av bifogade läkarintyg får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet från och med höstsessionens början till och med den 1 november 1952.

Vänernsberg den 13 oktober 1952.

Knut Hesselbom.

Härmed intygas, att ledamoten av riksdagens första kammare ingenjör *Knut Hesselbom*, Åmål, på grund av sjukdom (Ischias) är förhindrad att delta i riksdagsarbetet från och med höstsessionens början den 16 oktober till och med den 1 november 1952.

Vänernsberg den 13 oktober 1952.

Albert Grönberg.

Lasarettsläkare.

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade intyg får under-teknad anmäla, att jag är förhindrad att delta i riksdagens arbete tills vidare. Junsele den 14 oktober 1952.

Sven Edin.

Att riksdagsman *Sven Edin*, Junsele, på grund av njursjukdom är arbetsoförmögen minst tre månader framåt intygas härmed.

Sollefteå den 1 september 1952.

K. Boman.

Lasarettsläkare.

Till riksdagens första kammare.

Härmed får jag värdsamt med stöd av bifogade läkarintyg anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 16 oktober—25 oktober.

Umeå den 14 oktober 1952.

P. G. Lundgren.

Ledamoten av riksdagens första kammare, fätläkaren m. m. *Per Gordon Lundgren* är på grund av sjukdom förhindrad delta i riksdagsarbetet från och med den 16 till och med den 25 oktober 1952, vilket härmed intygas.

Umeå den 14 oktober 1952.

Ake Norrby.

Leg. läkare.

De begärda ledigheterna beviljades, beträffande herr *Edin* för den tid, varunder han på grund av den i åberopade läkarintyget omförmälda sjukdomen vore oförmögen till arbete.

Slutligen upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att riksdagsmannen *Oscar Gottfrid Karlsson*, född den 6 februari 1882, från Vadstena, som för närvarande vårdas på Vadstena lasarettis medicinska avdelning, på grund av organisk nervsjukdom icke

Interpellation ang. regeringens syn på de aktuella politiska problemen.

kan deltaga i höstriksdagen 1952 intygas härmed på heder och samvete.

Vadstena den 12 oktober 1952.

Frey Lundmark.

Lasarettsläkare.
Med. dr.

Interpellation ang. regeringens syn på de aktuella politiska problemen.

Herr WISTRAND erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Händelseutvecklingen utom och inom vårt land har skapat ett behov av större klarhet om den svenska regeringens avsikter för den närmaste framtiden. Önskvärldheten härav understrykes även genom valutgången, vilken samtidigt borde utgöra en anledning för regeringen att taga sina hittills tillämpade metoder särskilt på den ekonomiska politikens område under omprövning.

Enigheten om huvudlinjerna för svensk utrikes- och försvarspolitik får självfallet inte hindra en fri debatt om enskildheter eller nya omständigheter i den utrikes- och försvarspolitiska bilden. Vårt lands läge har ställts i skarp belysning genom vad som hänt över Östersjön under sommaren och genom avslöjandena av sovjetryska ambassadtjänstemäns inblandning i spionageverksamhet mot Sverige. Sovjetregeringens avvísande av klara svenska rättskrav och dess vägran att låta tvisten mellan oss hänskjutas till rättslig prövning aktualiserar frågan vad vi ytterligare bör göra för att hävda vår rättsståndpunkt och hindra nya övergrepp. Därutöver bör tillfälle ges att offentligt dryfta lämpliga åtgärder i syfte att ge eftertryck åt vårt krav att utan obehörig insyn kunna vidta nödvändiga försvarsanstalter.

De alltmer kärva tonfallen i bedömningarna av de ekonomiska utsikterna för den närmaste framtiden och de oroad rapporterna från utlandet rörande vår förmåga att konkurrera om arbetstillfällena har ånyo gjort frågan om säkerheten i sysselsättningen till ett trängande problem, som angår de flesta av oss enskilt och oss alla samfällt.

Den ekonomiska politikens omedelbara förmåga att positivt påverka sysselsättningsgraden skall ej överskattas. Å andra sidan är det uppenbart att bland annat denna politik skapar det allmänna utgångsläget företagen har att räkna med i sina försök att ge de anställda säker och lönande sysselsättning. Av betydelse därvidlag är att det tar tid innan den ekonomiska politiken hinner verka, vilket i ett osäkert konjunkturläge inskräpper ofrånkomligheten av förebyggande handling.

Samtidigt som den fulla sysselsättningen nu kan bli ett verkligt problem för den ekonomiska politiken står frågan om det fasta penningvärdet olöst kvar. Att den internationella prisutvecklingen och den omständigheten att vi ännu befinner oss på »baksidan» av en våldsam och explosionsartad prisstegring under alla förhållanden för en tid dämpar de synliga utslagen av en ekonomisk spänning, minskar ej behovet av målmedvetna ansträngningar i syfte att få till stånd naturlig jämvikt i medborgarnas och landets ekonomi. Det är i detta sammanhang väsentligt att skilja mellan en tvångsmässigt åstadkommen, i huvudsak »bokföringsmässig» balans och en som har utsikter att under fria betingelser bli bestående.

Såväl våra möjligheter att skydda kronans inre och yttre värde som att bibehålla en hög och jämn sysselsättning är beroende av styrkan och omfattningen av landets valutareserv. I vissa länder räknar man som valutor endast fritt växlingsbara sådana. Att strikt tillämpa denna i och för sig riktiga princip är måhända icke möjligt i vårt läge. Den förhållandevis goda tillgången på mer eller mindre bundna fordringar kan dock inte dölja att våra reserver av sådana rörelsemedel, som vi oundgängligen behöver för att köpa fördelaktigast, är otillräckliga. Även vi måste gripa oss an med det hårdvalutaproblem vi har gemensamt med flertalet europeiska stater.

Målet för den ekonomiska politiken måste vara starkt internationell rörelsefrihet i ekonomiskt avseende, ett fast

Interpellation om Sveriges representerande hos den s. k. Schumanorganisationen. och hållbart värde på våra pengar samt en hög och jämn sysselsättning för arbetskraften. Detta kan endast ernås under följande förutsättningar:

1) Kostnadsproblemet måste angripas såväl samhällsekonomiskt som företagsekonomiskt så att konkurrenskraften inom och utom landet stärks.

2) Ett starkt ökat frivilligt sparande måste göras möjligt och lockande för enskilda och företag, varigenom utrymme skapas för större investeringar i företag och bostäder samt för andra samhällsnyttiga ändamål.

3) En kreditpolitik måste föras som bygger på det verkliga sparandet och en fri kreditmarknad.

4) Ett skattesystem måste skapas och en allmän näringspolitik föras, som medverkar till fortsatt konsolidering och utbyggnad inom det ekonomiska livet, stärker konkurrensviljan, ökar de enskildas rörelsefrihet och vilja att göra en egen insats samt deras benägenhet att planera för framtiden. Härigenom skapas ett hållbart underlag för erforderliga inkomster åt det allmänna utan ett förlamande skattetryck.

Dagens svenska politiska debatt ger på olika områden uttryck åt en grundläggande meningsmotsättning. Å ena sidan drives den uppfattningen, att överheten i växande omfattning kan och bör svara för människornas välfärd, varvid man medvetet eller omedvetet utgår från nödvändigheten och rätten att från högsta ort dirigera den enskilde. På andra sidan företrädes den meningen, att samhällets uppgift i första hand är att ge de många människorna tillfälle att själva under direkt och personligt ansvar skapa sig säkerhet i tillvaron samt förbättrad andlig och materiell ställning. Vilken av dessa ståndpunkter man företrädet avspeglas icke endast i den praktiska politiken i mera begränsad bemärkelse utan också i sättet att se medborgarna i förhållande till samhället — i grundsynen på vår demokratis sätt att fungera.

Under återopande av de allmänna synpunkter jag ovan antytt anhåller jag om kammarens tillstånd att få till stats-

rådet och chefen för finansdepartementet rikta följande fråga:

Vill statsrådet ge kammaren en sammanfattande redogörelse för regeringens syn på de problem, som utvecklingen aktualiserat för vårt lands vidkommande?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Interpellation om Sveriges representerande hos den s. k. Schumanorganisationen.

Ordet lämnades ånyo till herr WISTRAND, som nu anförde: Herr talman! Nyligen har en händelseutveckling ägt rum i Europa av stor historisk betydelse genom skapandet av den europeiska kol- och stålgemenskapen, vilken efter sin upphovsman, den franske utrikesministern Schuman, bär i landet plägar populärt kallas Schumanorganisationen.

Ifrågavarande organisation, vilken är en första frukt av det pågående arbetet att genom en nyorganisation av Europa återupprätta något av dess tidigare ställning och förbättra dess levnadsmöjligheter, omfattas emellertid icke av samtliga de stater, som deltagar i Europarådet. Medlemmar är endast de främsta kontinentalstaterna, Frankrike, Tyskland, Italien och Beneluxstaterna. Övriga medlemsstater, bland dem England och Sverige, står för närvarande utanför deltagande i sammanslutningen.

Detta innebär emellertid icke att dessa stater på grund härav skulle vara uteslutna från varje form av samarbete. Genom medlemskapet i Europarådet torde en form härför öppna sig, vilken givetvis bör utnyttjas.

England har emellertid ansett angeläget att icke låta vänta på att formerna för ett sådant samarbete blivit fixerade. Långt före kol- och stålgemenskapens tillkomst meddelade vid Europarådets session i november—december 1951 den engelske delegaten sir David Maxwell-Fife, att den engelska rege-

Interpellation ang. regeringens ekonomiska och sociala politik.

ringen komme att låta sig representeras hos gemenskapens överstatliga myndighet genom en särskild delegation. Omedelbart efter denna myndighets konstituerande satte den engelska regeringen sitt beslut i verket och en engelsk delegation med olika slag av experter är sålunda redan från början akkrediterad hos gemenskapen.

Av det fria Europas länder är — om Österrike i detta sammanhang bortses — Sverige vid sidan av England det enda utanför gemenskapen stående, vilket äger en järnindustri av betydelse.

Tillkomsten av den europeiska kol- och stålgemenskapen innebär ett steg, som i snart sagt varje avseende kan komma att påverka främst denna, men även hela Sveriges näringsliv i stort sett. Det är därför ytterst angeläget att alla möjligheter till goda förbindelser mellan denna gemenskap och vårt land blir utnyttjade. Alldeles särskilt angeläget är det, att dessa möjligheter tillvaratas på ett mycket tidigt stadium, då riktlinjerna för gemenskapens utveckling uppdrages. Det är ett oavvisligt behov för Sverige att i detta avseende erhålla alla de förstahandsmeddelanden som står till buds och att på platsen kunna följa utvecklingen i politiskt och tekniskt avseende. Saken är därför enligt min mening brådskande.

Med anledning härav ber jag om första kammarens tillstånd att till herr statsrådet Hammarskjöld rikta följande fråga:

Har regeringen för avsikt att utan dröjsmål låta vårt land representeras hos den europeiska kol- och stålgemenskapens högsta myndighet?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Interpellation ang. regeringens ekonomiska och sociala politik.

Herr OHLON fick nu ordet och yttrade: Herr talman! Den vid höstriktdagens början naturliga allmänna politiska debatten, som efter årets val förefaller

än mera behövlig än tidigare, kan denna gång inte knytas till en regeringsproposition eller ett på regeringens initiativ tillkommet meddelande till riksdagen. För att likväl bereda kammaren möjlighet till en allmänpolitisk debatt erbjuder sig då närmast utvägen att från oppositionens sida interpellationer framföres, som berör omfattande spörsmål och därför får en allmänpolitisk karaktär. Den interpellation, som jag härmed anhaller om kammarens tillstånd att få framföra, har detta syfte. För den händelse regeringen inte avser att ordna en särskild utrikespolitisk debatt i en nära framtid, hoppas jag att den begagnar tillfället att vid interpellationens besvarande lämna kammaren en redogörelse för regeringens syn på det utrikespolitiska läget ur svensk synpunkt.

Valutgången har medfört en väsentlig förstärkning av oppositionens andel av väljarkåren och representation i andra kammaren. En väsentlig sida av den politiska utvecklingen här i landet är tydligen en fortgående försvagning av de socialistiska idéernas grepp om folkopinionen. Redan år 1936 hade de partier, vilka — hur olika de än i övrigt kunde vara — grundade sin åskådning på socialistiska idéer väsentligt större röstsiffror än de tre icke-socialistiska partierna — högern, bondeförbundet och folkpartiet — tillsammans. År 1940 var de socialistiskt inriktade partiernas röstsiffror ännu mycket större i förhållande till de övrigas. Ställningen hölls i stort sett år 1944, men därefter har en mycket väsentlig minskning av de socialistiska partiernas röstsiffror ägt rum.

Gör man en jämförelse mellan det socialdemokratiska partiets andel av väljarkåren och de icke-socialistiska partiernas motsvarande siffror blir bilden likartad. Vid 1940 års val var den socialdemokratiska röstsiffran mer än en fjärdedel större än summan av de tre icke-socialistiska partiernas. Ännu år 1944 hade socialdemokraterna en tiondel mera röster än dessa tre partier. Vid följande andrakammarval kom emellertid de icke-socialistiska partiernas röste-

Interpellation ang. regeringens ekonomiska och sociala politik.

tal upp över socialdemokraternas och i år blev deras röstsiffra nära åtta procent högre. Denna utveckling är upplysande. Det är förvisso ingen överdrift att tala om en tillbakagång för de socialistiska idéerna, vilket också framträder i det sjunkande intresse, som man inom socialdemokratien ägnar åt att föra fram dessa idéer till allmän debatt. Grunden för socialdemokratiens anspråk på att spela en dominerande roll inom vårt politiska liv har undergrävt. Hädanefter måste i en eller annan form förutsättningar skapas för en maktfördelning och samverkan, som utan tvivel bäst motsvarar folkets önskemål.

Den socialdemokratiska partiledningens insikt om denna utvecklings innebörd — tyvärr aldrig klart uttalad inför offentligheten — får väl ses som den viktigaste orsaken till de enträgna inbjudningar, som efter 1948 från partiets sida riktats till bondeförbundet om deltagande i regeringen — inbjudningar som för ett år sedan ledde till det önskade resultatet. Årets val gav emellertid ett för upphovsmännen till denna speciella politiska konstruktion mycket nedslående resultat. Även i regeringspartiernas press har det erkänts att valet vittnar om ett allvarligt missnöje med koalitionsregeringen inom bägge regeringspartierna. Vilka slutsatser man inom dessa så småningom kommer att dra härav, har jag ingen anledning att här diskutera, men tydligt är att genom motgångarna för socialdemokratien och för koalitionsregeringstanken de politiska frågeställningarna i vad gäller förhållandet de demokratiska partierna emellan kan komma att bli annorlunda under de närmaste åren än de hittills varit.

Det vore oriktigt att bestrida att den fortgående relativa försvagningen av de socialdemokratiska röstsiffrorna i förhållande till de icke-socialistiska partiernas i viss mån påverkat politiken här i landet efter kriget. Den socialistiska skördetid, varom så livliga förhoppningar hystes inom det socialdemokratiska partiet, har ju vad förstatligandet och en del andra organisatoriska ändringar

av vissa näringsgrenar beträffar i stort sett fått inställas. Den klassiska form för socialisering som förstatligandet av nyckelindustrier innebär, och som spelar en så stor roll inte blott i alla socialdemokratiska partiers principprogram utan även t. ex. i de tyska och engelska socialdemokratiska partiernas aktuella praktiska politik, har här i Sverige mer eller mindre tillfälligt avförts från dagordningen. Tyvärr svävar Sveriges folk ännu i okunnighet om huruvida detta är en rent opportunistisk inställning, som endast innebär att man för tillfället bevingar sin lust att aktualisera en socialistisk politik av denna art. Det är ett faktum, att under socialdemokratiens mer än halvsekellånga liv här i landet planer på förstatligande av betydande näringsgrenar inom såväl industri som kredit- och försäkringsväsen spelat en betydande roll. Sådana idéer har också framförts vid årets socialdemokratiska kongresser. Vad Sveriges folk behöver veta som grundval för en fastare bedömning av socialdemokratisk framtidspolitik är om det socialdemokratiska partiet allt fortfarande står fast vid den principiella socialistiska åskådning, som hittills varit rådande — och endast tillfälligt avstår från att aktualisera den — eller om man är beredd att avsvärja sig det slag av socialistisk tro, som uppbar partiets principprogram likaväl som den internationella socialistiska världens tänkesätt. Om någon skulle invända att en debatt kring så grundläggande och principiella politiska frågor inte lämpligen bör föras i riksdagen, vilken i stället uteslutande bör hålla sig till mera aktuella och praktiska frågor, så vill jag anmäla en avvikande mening. Jag anser tvärtom att riksdagen någon gång bör vara forum för en debatt, där aktuella frågor och utvecklingstendenser behandlas och belysas från principiella utgångspunkter.

Socialdemokratiska statsråd har flera gånger framhållit, att den ekonomiska politiken även efter bondeförbundets inträde i regeringen skall fortsätta efter samma riktlinjer som hittills. Ingen kan bestrida, att denna politik visserligen

Interpellation ang. regeringens ekonomiska och sociala politik.

inte i fråga om förstatligande men väl beträffande förkärleken för detaljerade statliga regleringar och sympati för en skattepolitik med konfiskatoriska drag har en socialistisk anstrykning. Regeringsförklaringen vid koalitionsregeringens tillkomst i fjol ger ringa belysning av detta spörsmål. Det bör vara möjligt för regeringens representanter från bägge partierna att lämna kammaren och Sveriges folk klarare besked om sin syn på förutsättningarna för en gemensam regeringspolitik uppbyren av partier med så olika principiella utgångspunkter som socialdemokratien och bondeförbundet.

Ingen kan säga, att de senaste årens ekonomiska politik i vårt land med dess av flera skäl i jämförelse med andra länder särskilt gynnsamma förutsättningar varit framgångsrik. Den häftiga inflationen, den otillräckliga valutareserven, den skärpta bostadskrisen och de orättvisor olika näringsgrenar och folkgrupper emellan, som uppkommit till följd av den förda politiken — allt bär vittne om allvarliga misslyckanden. Det är av denna anledning liksom med hänvisning till den nyss antydda principiella motiveringen, som jag efterlyser en samlad framställning av den ekonomiska och sociala politik i ordets vidsträckta bemärkelse som regeringen avser att föra under de närmaste åren. Måhända bör jag dock av försiktighets-skäl och med hänsyn till den i regeringspressen fortgående diskussionen om koalitionsregeringens tvivelaktiga varaktighet begränsa mig till att tala om »det närmaste året».

Från folkpartiets sida har en från regeringens på väsentliga punkter avvikande politik förordats. Den allmänna bakgrunden för vår inställning har varit att vi inte tror på nyttan av den utveckling av statens dirigerande inflytande inom det ekonomiska livet, som socialdemokratien förordar. Vi har påvisat fördelarna av en mera decentraliserad ordning, där de många företagen och människorna själva åtnjuter större frihet och utövar större inflytande. Det är sant, att under krig och av krig och

upprustning betingade ekonomiska krisförhållanden detaljerade statliga regleringar kan bli nödvändiga, men de bör då inte bibehållas längre än erforderligt. Enligt vårt sätt att se skapar ett på näringsfrihetens och den enskilda äganderättens grund arbetande näringsliv bättre betingelser än den socialistiska centraliseringen och maktkoncentrationen. Vi menar att effektiviseringen och standardhöjningen går fortare i ett samhälle av den liberala typen och att detta ger bättre förutsättningar för medborgarnas frihet och för en verklig demokratisering även på det ekonomiska området genom utvecklande av frivilliga samarbetsformer inom företagen. Vi anser också att ett högt skattetryck — särskilt om det blir bestående under långa tider och i hög grad drabbar människor, som visar förutseende och sparsamhet — får olyckliga och hämmande verkningar på den ekonomiska utvecklingen och försvårar lösningen av den brännande bostadsfrågan genom ett tillräckligt bostadsbyggande. Vi är övertygade att socialförsäkringen och den sociala trygghetspolitiken över huvud kan bättre utbyggas ju snabbare produktionen växer och att därför ett liberalt samhälle i längden möjliggör en högre social standard än ett mera tungrott och byråkratiskt socialistiskt samhälle. Uppgiften för den ekonomiska och sociala politiken i vårt land, vars resurser genom näringslivets utveckling flerdubb-lats under detta århundrade, blir att avlägsna fattigdom och otrygghet i ett samhälle, som ger utrymme för individens initiativförmåga och skaparkraft, som uppmuntrar till utbildning och ansträngningar och som bevarar det oberoende och den demokratiska frihet som kan tänkas i längden bestå endast om en långt driven maktkoncentration undvikes.

Några av de rekommendationer och krav, som från vår sida framförts, skall jag be att här få omnämna för att därmed så kort som möjligt konkretisera vissa sidor av det alternativ, som folkpartiet företräder.

1. Staten har i det moderna samhället

Interpellation ang. regeringens ekonomiska och sociala politik.

en rad stora och viktiga uppgifter och bör icke utan mycket vägande skäl åtaga sig andra, t. ex. en detaljreglering av näringslivet. För nutida innehavare av regeringsmakten gäller i hög grad den gamla satsen att »i begränsningen visar sig mästaren». Misskötseln av centrala uppgifter beror i icke ringa mån på att staten visat tendenser att behandla även ting, som bättre klaras dess hjälp förutan. Det är klokare att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens på lika villkor till förbrukarnas skydd än att bibehålla en permanent statlig priskontroll och söka utveckla den i och för sig nyttiga statliga monopolkontrollen till instrument för en statlig dirigering av näringslivet.

2. En grundläggande statlig uppgift är att i möjlig mån trygga ett fast penningvärde och samtidigt skapa goda förutsättningar för full sysselsättning. För att på ett smidigt sätt åstadkomma detta, måste penningpolitiska medel användas i större utsträckning än som skett här i Sverige under senare år. När kreditrestriktioner tillgripes för sent och utan kombination med räntepolitik blir de lätt hårda och orättvist verkande samt drabbar särskilt de mindre företagen. En mjukare och mera försiktig men också smidigare anpassning efter skiftande konjunkturer med ökad rörlighet hos räntan leder utan tvivel till bättre resultat. Härmed är icke sagt, att penningpolitiken allena är tillräcklig för att trygga ett fast penningvärde och samtidigt bevara den fulla sysselsättningen under tider av skiftande priser och konjunkturförhållanden i utlandet. Men den är en viktig beståndsdel i den erforderliga politiken. Särskild uppmärksamhet får under de närmaste åren ägnas upprätthållandet och stärkandet av det svenska näringslivets konkurrensförmåga på världsmarknaden. I den mån detta sker, förbättras förutsättningarna för en höjning av levnadsstandarden för alla folkgrupper och bevarande av en tillfredsställande sysselsättning.

3. Så högt som det svenska skatte-trycket blivit är en reduktion av det- samma i huvudsaklig överensstämmelse

med skatteutredningens förslag ytterst angelägen. Större uppmärksamhet behö- ver ägnas en sparstimulerande utform- ning av skattepolitiken. I flertalet kon- junkturlägen bör staten eftersträva bud- getbalans och inte ett upprepande år ef- ter år av väldiga budgetöverskott. Bättre än ett statligt tvångssparande — möjlig- gjort genom utomordentligt hårda skat- ter — är gynnsamma förutsättningar för enskilt sparande både hos privatperso- ner och hos enskilda företag samt inom försäkringsrörelsen. Konsolidering av företagen är också ett led i en för de anställda viktig ökning av den ekono- miska stabiliteten och tryggheten. Dessa uppgifters lösning förutsätter ett någor- lunda stabilt penningvärde.

4. Både med hänsyn till effektivitet och rättvisa är det angeläget, att staten i sin näringspolitik eftersträvar likarta- de konkurrensvillkor för å ena sidan hel- och halvoffentliga företag och å andra sidan enskilda sådana och alltså undviker att ge de förstnämnda särkil- da förmåner. Det är också angeläget, att den statliga näringspolitiken mer än hit- tills tar sikte på en rättvis och likartad behandling av olika näringsgrenar un- der jämförbara förhållanden. Det är all- deles uppenbart, att staten t. ex. genom subventioner till en del större jord- bruksföretag och genom prissättningen bereder dem en gynnsammare behan- dling än de företag av samma storlek inom andra näringsgrenar erhåller, vil- ket leder till ur jordbrukspolitisk syn- punkt icke erforderliga ekonomiska för- måner. Den viktiga uppgiften att för den svenska jordbruksbefolkningen tryg- ga en med andra folkgrupper likvärdig standard förutsätter inte ett sådant till- vägagångssätt. Enligt min mening är det angeläget att regeringen söker avlägsna obefogade olikheter vid statens behan- dling av olika näringsgrenar. En jämfö- relse mellan de principer, som staten tillämpar på olika områden av det ekono- miska livet i fråga om priskontroll och prissättning, bör icke dröja.

Låt mig på tal om jordbruket göra ett tillägg med anledning av den katastro- fala inverkan som den ogynnsamma vä-

Interpellation ang. regeringens ekonomiska och sociala politik.

derleken kan tänkas få på skörden i vissa delar av landet. Jag hoppas att regeringen följer utvecklingen härvidlag med största uppmärksamhet.

5. I fråga om den statliga näringspolitiken har det länge rått enighet om att staten bör stödja rationaliseringssträvanden på olika områden. Det är en mycket mångskiftande och betydelsefull verksamhet, som det allmänna bedriver i detta syfte. Det vore naturligt om staten toge initiativet till en i samarbete med näringsorganisationerna och arbetsmarknadens organ bedrivna utredning för att uppnå en översikt över effektivitetshämmande faktorer inom det svenska näringslivet, inklusive arbetsmarknaden, vilka bidrar till att försvåra och förseña framåtskridandet. Därmed skulle en grund läggas för en eventuell komplettering av åtgärder från det allmänna sida eller från enskilda organisationer och företag i och för avlägsnande av sådana bromsar på utvecklingen.

6. På det sociala området tarvas framför allt skyndsamt uppgörande av en plan dels för återställande av de sociala förmånernas genom inflationen minskade realvärde och dels för den fortsatta sociala standardhöjning, som bör bli möjlig steg för steg inom ramen för våra resurser. Jag tänker därvidlag inte minst på den andel av framåtskridandet, som folkpensionärerna redan år 1946 blivit utlovade, och efterlyser svar från regeringen när i avvaktan på en mera definitiv lösning en provisorisk förbättring kan bli genomförd. Men jag har också i tankarna sjuk- och olycksfallsförsäkringens utbyggande och en inom ej allt för många år påbörjad organisation av en allmän pensionsförsäkring för hela vårt folk.

7. I fråga om bostadsbyggandet, som under de senaste åren varit uppenbart otillräckligt, hänvisar jag till tidigare från folkpartihåll framlagda förslag i liberaliserande riktning. Endast genom en ökad kapitalbildning och åtgärder, som påskyndar en genom den moderna tekniken möjlig effektivitetshöjning, kan förutsättningar skapas för tillhandahållande av bostäder i tillräcklig omfatt-

ning och till överkomliga priser. En successiv minskning av de allmänna subventionerna är tillräddig i takt med den kostnadsreduktion, som med energi insatta rationaliseringsåtgärder och pris-sänkningar tillsammans kan medföra.

8. Den ekonomiska och sociala utvecklingen medför naturligtvis berättigade krav även inom en rad andra områden, t. ex. i fråga om undervisningsväsendet. Att dettas problem inte försummas, framstår ur liberal synvinkel som något av det viktigaste i dagens samhällsliv. Investeringsbegränsningen och andra ekonomiska svårigheter samt ett otillräckligt statligt intresse för en framtidsbedömning av behovet av kvalificerad arbetskraft har medfört krisartade förhållanden inom undervisningsväsendet i form av otillräckliga lärarkrafter, bristande tillgång på lokaler och överdrivet stora klasser. På detta område finns ett uppenbart och trängande behov av en långsiktig planering. Liknande synpunkter gör sig gällande i fråga om sjukvårdens behov av arbetskraft och lokaler.

9. I fråga om demokratiens arbetsformer har här i Sverige under de senaste årtiondena någon väsentlig utveckling inte ägt rum. Enligt den uppfattning, som folkpartiet företräder krävs nu allvarliga ansträngningar för att ge folkviljan bättre och ökade möjligheter att komma till uttryck i fråga om samhällets styrande. Vi förordar en valreform som i högre grad än den hittillsvarande eftersträvar rättvisa de olika partierna emellan utan användande av valkarteller. Det är önskvärt att valordningen så utformas att den uppmuntrar medborgarna att rösta efter åsikt utan mer eller mindre lösliga beräkningar rörande vilket parti, som har störst utsikt att i en viss valkrets vinna mandat från ett annat parti. Vi ser det som en naturlig komplettering av demokratien att möjlighet till beslutande folkomröstning ordnas i en rad viktiga frågor. Vi finner självklart, att statens politik bör ta hänsyn till de *tendenser* i fråga om folkopinionen, som framträder vid valtillfällena och inte endast till de absoluta siffrorna, en synpunkt, som kraftigt un-

Interpellation ang. bristen på instruktörer för civilförsvarsutbildningen m. m.

derströks bl. a. av förutvarande statsministern Per Albin Hansson. Vi framhåller, att oberoende av statsskickets former och av regeringens sammansättning en verklig folkstyrelse måste behärskas av vilja till samförstånd och hänsyn.

Det är min förhoppning att årets andrakammarval skall ha skapat ökade förutsättningar för en politik i denna anda. Vi i folkpartiet söker inte strid för stridens egen skull utan föredrar demokratiskt samlande lösningar av samhällsproblemen, uppnådda genom förhandlingar och samförstånd. Om regeringspartierna och särskilt socialdemokratien visar större vilja att eftersträva sådana lösningar än man gjort under efterkrigstiden hittills, skall man finna oss i folkpartiet beredda att medverka därtill. Men om man envist vägrar att ta hänsyn till de synpunkter, som från vår sida framförs, och måhända i stället skärper den hittills förda reglerings-, pris- och skattepolitiken, skall man inte beklaga sig över att från vår sida möta ett målmedvetet och bestämt motstånd.

En allmän debatt kring dessa frågor bör verka klaggörande på ett sätt, som efter årets val är aktuellt och angeläget. Det är med hänvisning härtill som jag, herr talman, anhåller att till herr finansministern få framföra följande interpellation.

Är herr finansministern villig lämna kammaren en redogörelse

dels för den principiella grundvalen för och den praktiska utformningen av den ekonomiska och sociala politik, som regeringen avser att föra för att uppnå skydd för penningvärdet och sysselsättningen och rimliga skatter samt för att främja en fortgående produktionsstegring, som möjliggör höjd levnadsstandard och förbättringar på det sociala området, t. ex. i fråga om folkpensioner, sjukvård, allmän försäkring och bostäder med bevarande av näringsfrihet och rättvisa i näringspolitiken olika näringsgrenar emellan,

dels även en redogörelse för regeringens inställning till strävandena att genom konstitutionella reformer skapa goda förutsättningar för en fortsatt demo-

kratisk utveckling och ett ökat deltagande från medborgarnas sida i samhällets angelägenheter?

På gjord proposition bifölls herr Ohlons berörda anhållan.

Interpellation ang. bristen på instruktörer för civilförsvarsutbildningen m. m.

Ordet gavs härefter till herr PETRÉN, som anförde: Herr talman! Vid den utbildning som anordnas för personal inom civilförsvaret har framkommit, att en brist råder i fråga om tillgång på skolade lärarkrafter och även i viss mån undervisningsmateriel. Detta är så mycket mera allvarligt som tidsläget närmast skulle motivera att utbildningen bedrivs med *ökad* kraft och i *större* omfattning. Särskilt kritiskt får läget bedömas vara i fråga om utbildningen inom verkskyddet.

Då tillgången av instruktörer ej tillnärmelsevis motsvarar behovet, uppstår en hård konkurrens om dessa lärarkrafter mellan det allmänna civilförsvaret och verkskyddet, som av naturliga skäl ofta måste stå tillbaka. Då stark brist dessutom råder av skolade kursledare för verkskyddet, framstår förhållandena inom detta område som särskilt kritiska.

Med hänvisning till vad här ovan anförts får jag härmed anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet framställa följande interpellation:

1. Är herr statsrådet villig att ge kammaren en redogörelse för läget inom civilförsvarsutbildningen med särskild hänsyn till bristen på skolade lärarkrafter?

2. Vilka åtgärder är herr statsrådet beredd vidtaga för att avhjälpa bristen av instruktörer och kan härvid proposition i ärendet vara att förvänta till inrevarande höstriksdag?

Även denna anhållan bifölls.

Interpellation om inrättande av ett trafikråd för vissa skärgårdskommuner.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till naturskyddslag m. m. avlämnade motioner:

nr 511, av herrar *Ohlon* och *Nerman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till naturskyddslag m. m.; och

nr 512, av herr *Osvald* m. fl., i anled-

ning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till naturskyddslag m. m. Kammarrens sammanträde avslutades kl. 2.42 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 21 oktober.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 511, av herrar *Ohlon* och *Nerman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till naturskyddslag m. m.; samt

nr 512, av herr *Osvald* m. fl., i samma ämne.

Anmäldes att till kammaren överlämnats följande kungl. propositioner, vilka nu var för sig föredrogos och lades på bordet:

nr 239, med förslag till lag om ny lydelse av övergångsbestämmelsen till lagen den 5 april 1946 (nr 130) om ändrad lydelse av 18, 20 och 23 §§ epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443);

nr 240, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ statens löneplansförordning den 30 juni 1947 (nr 376), m. m.;

nr 242, angående avlöningsförhållandena för vissa läkare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m.; samt

nr 243, angående täckning av kostnaderna för fortsatt verksamhet av det svenska fältsjukhuset i Korea.

Interpellation om inrättande av ett trafikråd för vissa skärgårdskommuner.

Herr LUNDQVIST erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 163 till 1952 års riksdag angående bl. a. understöd till viss skärgårdstrafik väcktes motionerna I: 460 av herr Lundqvist och II: 602 av herr Hjalmarson, i vilka föreslogs, att berörda skärgårdskommuner skulle få möjlighet att genom egna representanter i något slags trafikråd e. d. framföra sina eventuella önskemål och erinringar rörande trafikförhållandena, turistor, biljettpriser och transportavgifter m. m.

Statsutskottet framhöll i sitt utlåtande, nr 152, betydelsen av att samråd regelbundet ägde rum mellan här berörda parter och fann det för sin del icke utslutet, »att det icke minst av psykologiska skäl kunde vara lämpligt, att detta samarbete gäves den inriktning och form som av motionärerna förordats». Utskottet förutsatte att det borde ankomma på Kungl. Maj:t att taga de initiativ som må erfordras för att »vederbörande parter skola beredas tillfälle att närmare följa trafikens planläggning och utveckling». Det är enligt min mening av utomordentlig betydelse att sådana åtgärder med det snaraste vidtages som möjliggör inrättandet av det föreslagna trafikrådet.

Interpellation ang. priskontrollnämndens beslut rörande s. k. riktpriiser.

Med stöd av vad ovan anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få rikta följande frågor:

Har herr statsrådet vidtagit några åtgärder för att inrätta ett s. k. trafikråd i enlighet med statsutskottets utlåtande nr 152 till detta års riksdag?

Om så ej är fallet, har herr statsrådet för avsikt att vidtaga sådana åtgärder inom en snar framtid?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. priskontrollnämndens beslut rörande s. k. riktpriiser.

Ordet lämnades på begäran till herr SVÄRD, som anförde: Herr talman! Enligt Kungl. Maj:ts instruktion för statens priskontrollnämnd åligger det nämnden att handha övervakningen av den allmänna prisutvecklingen i landet samt vidtaga eller föreslå härför erforderliga åtgärder. Grunderna för nämndens verksamhet återfinns i den s. k. prisregleringslagen.

Med åberopande av prisregleringslagen har priskontrollnämnden numera med en del branschorganisationer träffat avtal om att prisregleringen skulle upphävas, därest bruttoprissystemet övergäves. Nämnden har emellertid icke nöjt sig härmed. Den har även ingripit med förbud för fabrikanter att tillkän-

nagiva s. k. riktpriiser, d. v. s. priser som det står återförsäljaren fritt att över- eller underskrida.

Denna priskontrollnämndens åtgärd rörande riktpriiserna har väckt stark kritik icke blott från fabrikanternas och återförsäljarnas sida utan även från konsumenthåll. Det har också ifrågasatts, huruvida nämnda åtgärd vore rättsligt grundad.

På grund härav hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framställa följande frågor:

1) Vill herr statsrådet lämna kammaren en redogörelse för alla de omständigheter som föranlett priskontrollnämndens beslut rörande riktpriiserna ävensom för den rättsliga grund varå beslutet vilar?

2) Vill herr statsrådet vidare lämna kammaren en redogörelse dels för statsrådets uppfattning rörande dessa frågor, dels beträffande de konsekvenser för statens egna affärsdrivande verk som genom priskontrollnämndens beslut kan uppkomma?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.06 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.